

Ilmub Rein Helme monograafia "Barclay de Tolly"

Professor Rein Helme oli Eesti parimaid Napoleoni ja tema ajastu tundjaid. Tema huviobjektiks oli ka baltisaksa kultuur. Ta ei väsinud rõhutamast, kui oluline on Eesti ajaloolase jaoks asetada uuritav teema üleuroopalisse konteksti. Ühe osana ühtsest tervikust käsitles Rein Helme nii *Napoleonica't*, faleristikat, Eesti sõjaajalugu ja Vabadussõda kui ka baltisaksa ohvitseride osa ajaloos.

RAAMAT

EESTI KIRJASTUSTE LIIDU AJALEHT

Nr 3 16. veebruar 2006

veerg

Raamatute kujundamisest

Eelmise aasta 25 kaunima selgitanud võistluse tulemused kinnitavad ühelt poolt *status quod*, juba aastaid kehtinud ettekujutust ideaalsest võitjaraamatust, hea eesti raamatukujunduse kaanonist; kuid siiski sisaldub siin ka vihjeid põnevaile muutustele.

Kõigepealt on mul hea meel, et Kunstiakadeemia väljaanne, Indrek Sirkli kujundatud pehmeaaneline kunstialbum "22+. Noored Eesti kunstnikud" edetabelisse jõudis. See raamat ei vasta seniste võistluste levinud eduvalemeile (luksuslikkus, nikerdav töömahukus, keerulised trükitehnoloogiad, fooliotrükk, pruun või must värv) kuidagi. Kuigi on mahukas ja keeruline. Ma ei uskunud seda, et nii eksperimentaalne trükis žürii läbib. Miks?

Ülejäänud võitjate nimekirja ja üldine olukord räägib siiski levinud eelistustest. Ja tegelikust asjade seisust. Ma olen sellest, kuidas teha võitjaraamatut, juba kirjutanud.

Need reeglid on ainult natuke muutunud. Hindamiskriteeriumideks on kõrvalt vaadates ennekõike olnud luksuslikkus, kallidus, ootamatud materjalid, karbid, pakendid, köitetrikid, kuld ja kard. Ja tõsine või pidulik autor, reeglina klassik. Või klassikunimed kujundajate hulgas. Teose tähtsus teeb temast automaatselt kujundusvõistluse nominendi...

Aga see ei saa ju olla tegelik hindamiskriteerium? Või saab?

Õnneks on tänavuste võitjate hulgas ka palju muud. Minimalistlikku lihtsust, ootamatust, emotsioone. Iga *mainstreami* ja pädevat, turvalist korrektsust muidugi ohtralt ka. Kirjum üldpilt annab siiski lootust.

Ja raamatukujunduse idee iseeneest ei ole ju dekoratiivsuses, raamatukujunduse idee võiks pigem väljenduda lihtsalt loetavuses?

Sellest me vist veel ei räägi... Või räägib sellest järgmise aasta žürii.

Tõnu Kaalep

Eesti Ekspressi kirjastuse peadisainer, raamatukujundaja

uudised

Varrak 15

Kirjastuse Varrak asutamisest möödub tänavu 15 aastat. Kui esimesel aastal anti välja neli brošüüri ja järgmisel aastal 12 pehmeaanelist väljaannet, siis 2005. aastal ilmus Varrakult juba üle 200 raamatu – peaaegu kõigis žanrides ja mitmesugustel teemadel.

1993. aastal alustas ilmumist Varraku kõige vanem, tänaseni ilmuv sari "Varraku ajaviiteromaan". 1994. aastast hakkas ilmuma teine pikaajaline sari "Iiris", millest tänaseks on välja kasvanud väärtkirjanduse sarjad "20. sajandi klassika" ja "Moodne aeg". "F-sarjast" leiab lugeja nii ulmeklassikat kui ka kõige uuemaid fantaasia- ja ulmeraamatuid.

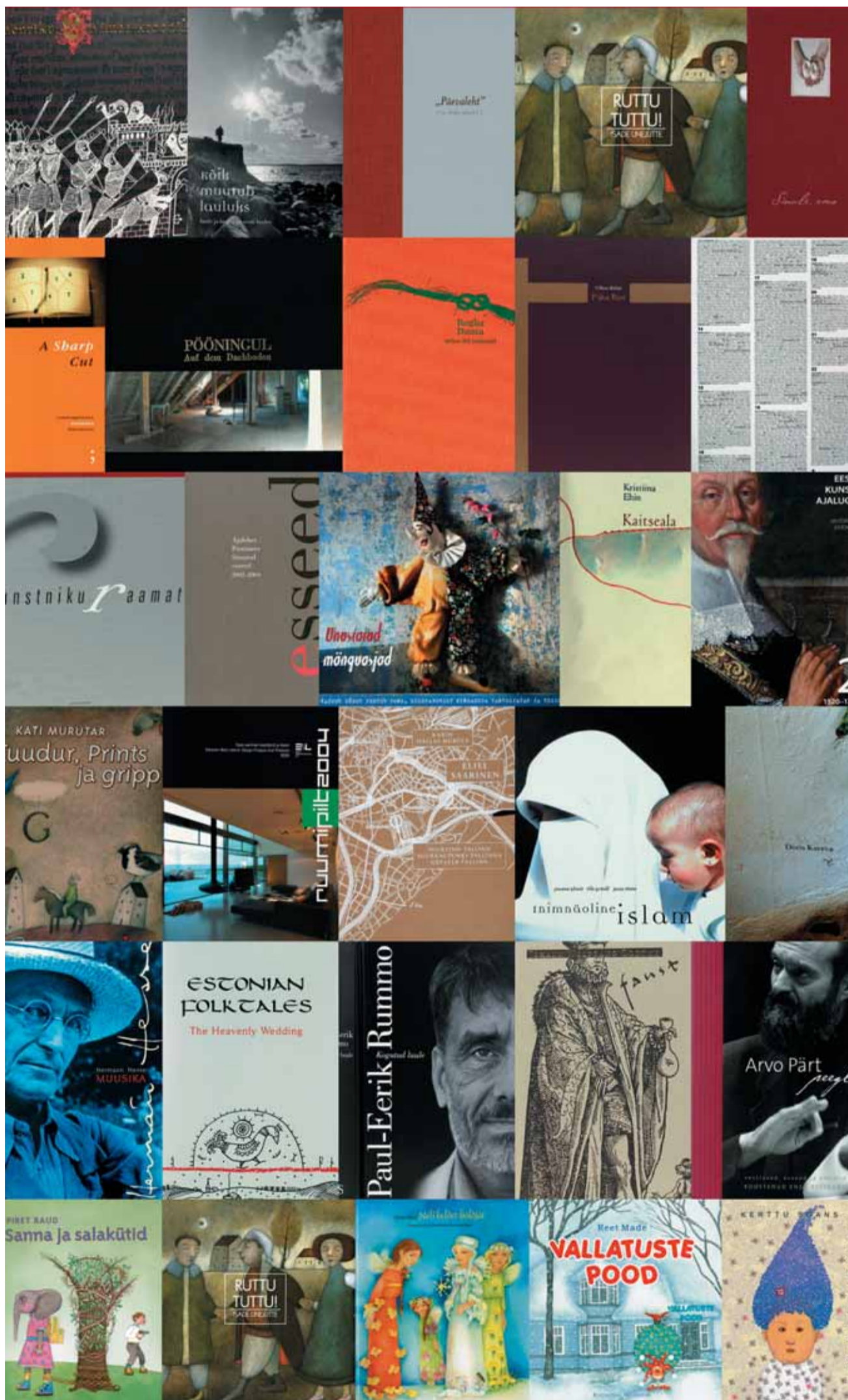
Varrak annab välja ka eesti autorite loomingut, sealhulgas Jaan Kaplinski, Andres Ehini, Andrus Kivirähki ja Erik Tohvri teoseid, samuti tarbekirjandust.

Veebruari lõpuni toimub raamatukauplustes Varraku sünnipäevakampaania: kõigi Varraku raamatute ostjate vahel loositakse välja reis Londonisse, hulganisti Varraku raamatuid ja ajakirjatellimusi.

Heljo Mänd 80

Tuntud lastekirjanik Heljo Mänd tähistas 11. veebruaril oma 80. sünnipäeva, tänavu saab tema loodud Mõmmi aga 35-aastaseks. Neid tähtpäevi silmas pidades andis TEA Kirjastus välja uue kogupereraamatu "Mõmmi parimad aabitsalood".

23. veebruarini on Rahvusraamatukogus avatud Heljo Mändi loomingunäitus "Kirjutades tagasi lapsepõlve".

25 Eesti kaunimat raamatut 2005

RAAMAT

Väljaandja Eesti Kirjastuste Liit © EKL 2006

Varrak on tubli teismeline

Udo Uibo

Üldiselt pole viisteist aastat ju mingi vanus. Selles eas nooruk võitleb oma kehas halba-de kemikaalidega, näpib vinne ja teeb vanematele palju muret. “Raske iga,” ohkavad vanemad elutargalt. “Aga pole viga, järgmisel aastal saab poiss passi ja küllap ta ükskord mehearua pähe võtab. Küll temast veel mees kasvab.”

Aga siin analoogiad lõpevad. Eri-nevalt noorukist, kellel on kogu elu alles ees, on selles vanuses kirjastus meie heitlike olude tõttu juba soliidises eas. Mitmed uuskirjastused, kes sündisid Varrakust veidi varem, temaga samal ajal või pisut hiljem, on oma töö juba teinud ja neist kallitest kadunukestest saab kahjuks rääkida ainult minevikuvormis.

Ja siin pole midagi imeks panna. Kirjastuste asend on turumajanduse

oludes küllalt kummaline. Ühelt poolt on nad oma käe peal toimivad äriettevõtted.

Äriettevõtte tegutseb ärioloogika alusel, tema ülim eesmärk on kasum. Teisest küljest eeldatakse, et kirjastus peaks olema kultuuriasutus. Kultuuriasutus teeb kultuuritööd, tema ülim eesmärk on pakkuda hingepidet ja vaimutoitu, mille väärtust rahas ei mõõdeta.

Need kaks tegevusloogikat – äriettevõtte ja kultuuriasutuse oma – on isekeski vastuolus ja pole õigupoolest üldse ühendatavad. Ja ega kõik kirjastused ei ole neid ühendada püüdnudki: on puhtakujulisi äriettevõtteid, mis teenivad raha, ja on kultuuriasutusi, mis otsivad enam-vähem iga üllitise väljaandmiseks toetust. Selliste kirjastuste elu on mõnevõrra lihtsam, sest nad tegutsevad selge loogika alusel ega püüa ühendada ühendamatut.

Millegipärast kõigile kirjastustele lihtne elu ei meeldi. Olles küll äriettevõtteid, püüavad nad ikkagi kultuuri-

tööd teha ja ühendamatut ühendada. Ning ohtude kiuste on millegipärast just sellistel kirjastustel pikemas perspektiivis lootust niihästi kultuurielus kui ka raamatuturul kesksel kohale jõuda. Aga see nõuab head vaistu, oskuslikku planeerimist ja mõistagi õnne.

Paistab, et Varrakul on kõike kolme seni jagunud. 1991. aastal nelja kulinarse brošüüri tagasihoidlikult alustanud pisifirma on kasvanud rohkem kui kolmekümne töötajaga ettevõtteks, mis üllitab aastas üle 200 raamatu.

Varrakust on saanud meie oludes põhipretendent laia profiiliga suure raamatukirjastuse nimele, kes annab välja nii ilukirjandust kui ka teatmeteoseid, nii tõsisema kui ka kergema sisuga raamatuid, nii oma- kui ka välismaiseid autoreid.

Sellest kõigest on aastate pikku saanud mahukas raamatukogu, millest on üsna lootusetu ülevaadet anda. Ja üks igaüks vaata asja oma maitse mätta

otsast. Isiklike eelistuste vaatevinklist tõstaksin esile Varraku tööd 20. sajandi ilukirjanduse tõlgete, memuaaride ja elulugude ning humanitaar- ja sotsiaalteaduste valdkonda kuuluvate teoste kirjastamisel.

20. sajandi ilukirjanduse vastu hakkas Varrak süsteemikindlamat huvi ilmutama 1994. aastal, mil sai alguse sari “Iiris” (esialgu oli selle kõrval veel väga hea valikuga “Väike Iiris”) ja mille praegu on asendanud kaks eraldi sarja “XX sajandi klassika” ja “Moodne aeg”. Kui neile lisada konkureerivate firmade Eesti Raamatu Nobeli laureaadid, Skandinaavia ja tänapäeva romaani ja Tänapäeva “Punane raamat” pluss veel Loomingu Raamatukogu, siis katavad need üheskoos arvatavasti nii umbes 75% ilukirjandusliku proosa uustõlgetest, millele on üldse mõtet pilku sisse heita. Ehkki kirjastusi on meil ju nii palju, nii palju...

Minu ülim lemmik aga on elulu-

gude sari “Inimene ja ajalugu”. Selle üle tasub Varrakul iseäranis uhke olla – mitte seetõttu, et huvitavaid biograafiaid mujal üldse ei ilmuks (ei saa kurtata!), vaid sellepärast, et nii põhjalikke, süvitsiminevaid ja uurimuslikke, aga samas hästi kirjutatud käsitlusi pole eesti keeles varem õieti avaldatudki.

Siin on Varrak olnud pioneeriroolis ja ma olen püüdnud säilitada lihtsamelset lootust, et see avaldab kunagi edaspidi, väga kauges tulevikus muidugi, positiivset mõju ka eesti biograafilisele kirjavarale.

Nii et järgmisel aastal saab Varrak passiaaliseks. Talle jõudu ja jaksu soovides ning temalt mehetegusid lootes lähtun muuhulgas puhtalt egoistlikest kaalutlustest.

Apla lugejana on mulle selge, et Varrak on Eesti kirjastusmaastikul saavutanud sellise positsiooni, et tema võimalikul kadumisel tekkiva lünga täitmiseks kuluks konkurentidel hea tükk aega.

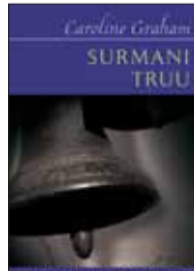
ilmunud

Oscar ja Roosamamma
Eric-Emmanuel Schmitt
Prantsuse keelest
Indrek Koff
80 lk, kõva köide

Oscar on kümneaastane poiss, kes põeb ravile allumatut leukeemiat. Teda ümbritsevad täiskasvanud püüavad halva mängu juures head nägu teha. Ainus, kes julgeb tõe välja öelda, on haiglas vabatahtlikuna töötav vanem proua, keda kutsutakse Roosamammaks. Ta pakub poisile välja omamoodi mängu, milles nad lepivad kokku, et iga Oscari päev läheb arvesse kümne aastana.

Roosamamma õhutusel hakkab ta saatma iga päev kirju Jumalale, milles ta jutustab oma kujuteldavast teismelisepõlvest, abiellumisest, lastest, oma muredest ja rõõmudest. Tänu sellele sõprusele ja kirjutamisele leiab Oscar taas elurõõmu ja julguse vastu minna oma saatusele.

Surmani truu
Midsomeri mõrvalood
Caroline Graham
Inglise keelest
Tiina Viil
379 lk
pehme köide

Kui Simone Hollingsworth ei ilmu proovi, ei üllata see teisi sugugi. Meeldiv, kuid igav, on Fawcett Greeni elanike otsus ärimees Alani abikaasa Simone'i kohta – kellamäng on lihtsalt viimane tema hüljatud hobide pikas reas.

Kuid nüüd paistavad naabrite kahtlused Alani kummalise käitumise kohta kinnitust saavat. Ja kui surnukeha leidmine toob külasse peainspektor Barnaby, saab selgeks, et erakliku abilupaari elu sasipuntra lahtiharutamisel on valusad tagajärjed kogu külale.

Caroline Grahami “Midsomeri mõrvalood” said alguse 1987. aastal, kui ilmus sarja esimene raamat “Mõrvad Badger's Driftis”.

Miljardi-mäng
Vikas Swarup
Inglise keelest
Riina Jesmin
272 lk
kõva köide

Allahabadist pärit India diplomaadi esikromaan, mille peategelane Ram Mohammad Thomas võidab telemängu miljard ruupiat.

Kohe pärast seda lasevad mängu korraldajad ta vahistada, sest nad ei usu, et lihtne kelner võib ausal teel sellise mängu võita.

Rami päästab politseist noor advokaat, kes laseb noormehel seletada, kuidas too kõiki vastuseid teadis.

Ja nii jutustabki Ram, et tema seiklusrikas elu on pakkunud talle õiged vastused just nimelt neile küsimustele, mida talle esitati.

Raamatu lõpus selgub ka, kus ristusid Rami ja noore advokaadi teed ning miks neiu teda päästma tuli.

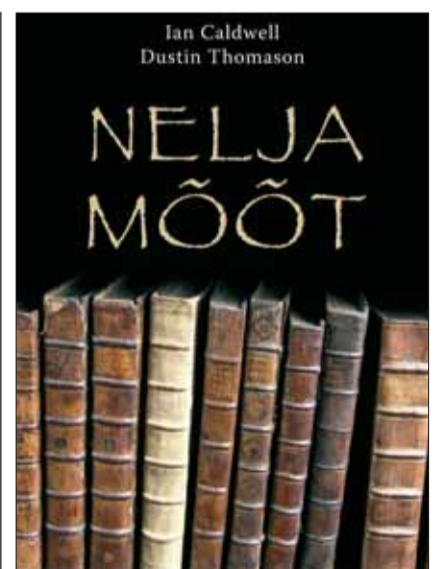
Nelja mõõt

Ian Caldwell ja Dustin Thomason
Inglise keelest Lauri Saaber
381 lk, kõva köide
barokne thriller

Ian Caldwelli ja Dustin Thomasoni debüütromaani “Nelja mõõt” võiks iseloomustada kui teost, mis on USA edetabelisse tõusnud ülimenuka “Da Vinci koodi” kiiluvees.

Kui kõikmõeldava *fantasy*-kirjanduse praegu vältavast buumist on kõneldud palju, siis “Nelja mõõdu” puhul tulevad ilmsiks kaks teistsugust trendi. Sündmustiku käivitab ajaloo hämarustest pärit salapärase käsikiri. Veel rakendab noorte autorite tandem gootilikku keskkonda ja jutustuslaadi, viitamaks tagasi ingliskeelses kultuuris jälle moodi läinud 19. sajandi põnevusromaanidele.

Raamatu tegevus algab 1999. aasta suurel reedel Princetoni kolledžis, peategelasteks tudengid Tom Sullivan ja Paul Harris, kes juba pikemat aega pürgivad viiesaja aasta vanuse renessansiajastu teksti “Hypnerotomachia Poliphili” lahendamisele. Tomile on

küsimus isiklik – sama teksti uuris tema traagiliselt hukkunud ajaloolasest isa. Nooreks geeniuseks peetav Paul aga on valinud teksti oma paljutöötava lõputöö teemaks. Poisid on veendunud, et tekstis leiduvad kodeeritud juhised, mis viivad avastaja Itaalia paikneva peidetud krüptini. Nagu põnevikule kohane, huvituvad käsikirjast sootuks tumedamadki osapooled ning mõrvad ei jää tulemata.

Lauri Saaber
tõlkija

Hruštšovi portree ajastu taustal

Tõnu Tannberg

ajaloolane, raamatu toimetaja

2003. aastal pärjati prestiižika USA iga-aastase Pulitzeri kirjandusauhinaga kaks raamatut, mis käsitlesid 20. sajandi Venemaa ajalugu. See fakt on iseenesest kõnekas, kuid tegemist on ka väarikate raamatutega: ajaloožanris sai laureaadiks Anne Applebaumi uurimus nõukogude sunnitoolaagritest (Gulagist) ning biograafia osas kuulutati võitjaks William Taubmani Nikita Hruštšovi elulugu. Mõlemad raamatud on nüüd kättesaadavad ka eesti keeles.

Taubmani raamat on mitmes mõttes tähelepanuväärne publikatsioon. Pole ju kahtlust, et Hruštšov oli üks olulisemaid poliitikuid läinud sajandil nii maailma, kuid eelkõige siiski muidugi Venemaa ajaloos. Seetõttu on mõneti kummastav tõdeda, et tema kohta puudus kuni viimase ajani terviklik ja kaasaegsel tasemel kirjutatud biograafia. Tavateadmistes meenutatakse Hruštšovi enamasti ikka mõne naljaka juhtumiga seoses või kui anekdoodi kangelast, hoopis harvemini nähakse temas valitsejat, kes oli üle kümne aasta NSV Liidu juht. Selline kuvand on aga kindlasti liialt üheülbaline ning vildakas.

Muidugi, laialt olid tuntud tema Läänes avaldatud memuaarid (nagu nüüd on selgunud – ülimalt subjektiivsed ja vastuolulised), mis pikka aega olidki põhiallikaks Hruštšovi tegevuse ja kogu tollase ajastu uurimisel. Esimesed allikad – arhiivimaterjalid – olid uurijatele aga pikka aega kättesaamatud.

Olukord hakkas muutuma 1980. aastate teisel poolel, kui väljakuulutatud "avalikustamise" raames hakkasid paotuma arhiivide ukсед ning päevakorraks kerkis NSV Liidu varasema ajaloo – samuti Hruštšovi tegevuse – tõepärasem käsitlemine. Hruštšovi mälestused avaldati vene keeles poeg Sergei eestvedamisel, kes kirjutas ka mitu subjektiivset raamatut oma isast. Ilmus arvukalt üksikuid publikatsioone, lühemaid uurimusi ning populaarseid eluloolisi ülevaateid. Nii leidis Hruštšov taas tee ajaloo näitelavale, kuid tollased üllitised ei andnud siiski terviklikku pilti tema poliitilisest tegevusest, rääkimata juba eluloost.

Nüüd on Taubman oma raamatuga täitnud selle tühimiku ning laiemalt vaadates viinud ka sulaperioodi uurimise uuele tasemele. Seega ei ole kõnesolev raamat ainult ühe vastuolulise ning kireva elusaatusega inimese elulugu, vaid panoraamne ülevaade ajast, mil raamatu kangelane elas. Eriti kehtib see tõdemus mõistagi "suure kümneaastaku" kohta, mil Hruštšov Nõukogude riiki juhtis.

Kindlasti väärrib tutvustatava raamatu puhul esiletõstmist autori professionaalsus. Taubman, Harvardi ülikooli haridusega ja Columbia ülikoolis filosoofiadoktoriks väidelnud ajaloolane, on pikka aega tegelenud NSV Liidu ajaloo uurimisega. Täna sel päeval õpetab ta Vene ajalugu ja külma sõja aegseid rahvusvahelisi suhteid Amhersti kolledžis. Seetõttu valdab ta ka suurepäraselt teemat.

Taubmani raamat tugineb ulatusli-

Hruštšov paneb üles autahvleid silmapaistvatele kolhoosidele, millest üks kannab tema nime. Moskva, 1936. Foto Sergei Hruštšovi kogust.

kule allikmaterjalile: lisaks arhiiviallikele ja publitseeritud dokumentidele on raamatu üheks põhiallikaks autori enda tehtud intervjuud Hruštšovi kaasaegsete, perekonnaliikmete ja teiste oluliste inimestega. Selline allikaline baasi avarus on võimaldanud autoril raamatu peategelast mitmeplaaniselt iseloomustada ning – mis võib-olla veelgi olulisem – olla ka sümpaatselt allikakriitiline tema tegevuse kirjeldamisel. Autor ei kõnele mitte ainult oma peategelase edusammudest ja positiivsest palgest, vaid lugejani tuuakse Hruštšovi kui poliitiku ja inimese varjuküljed – osalus repressioonides, harimatus, kättemaksuiga, välispoliitiline saamatus jms jooned.

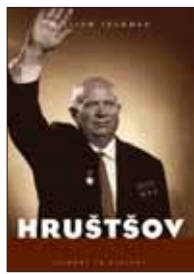
Taubman üksnes ei kirjelda ega analüüsi ajaloolasena Hruštšovi eluloo seiku, vaid ta püüab oma kangelast ka psühholoogiliselt mõista. Mitmel teemal on autor konsulteerinud psühholoogidega. Sel moel on Hruštšovi portree saanud veelgi usutavam. Samuti on tähelepanuvääriv tõsiasi, et autor on ise külastanud peaaegu kõiki Hruštšovi eluloos olulisemat rolli etendanud paiku.

Lugejani tuuakse nii Jossif Stalini "paljastamine", kuulus kingastseen ÜRO kõnetoolis, ruutpesitsi maisikasvatamine, Nõukogude raketite pagutamine Kuubale kui ka Kremli võimumängude tagamaad ja muud sündmused. Tähelepanuta ei jää Hruštšovi isiklik elu ning olimesegad. Autori faktitruu ja argumenteeritud käsitlus on sealjuures valatud üllatavalt loetavasse,

kohati lausa seikluslikku vormi. Seega on seda raamatut kindlasti põnev lugeda.

Muljetavaldav on raamatus kasutatud kirjanduse nimekirja, mis näitab, et läbi on töötatud sisuliselt kogu inglise ja venekeelse teadusmaailma teemakohane kirjandus. Tõsi – saksakeelseid uurimusi eriti kasutatud ei ole ja see annab mõneti tunda just välispoliitiliste teemade puhul.

Taubmani raamatut on saatnud õigustatud lugejamenu, positiivsed vastukajad ja kohati ülikaitvad arvustused. 2003. aastal avaldatud esmatrükile on lisandunud uus trükk juba 2004. aastal. Läänud aastal avaldati raamat ka Venemaal kirjastuse Molodaja Gvardija kuulsas elulugude sarjas. Loodetavasti leiab raamat ka meil arvukalt lugejaid, kuna tõepoolest on tegemist loetavalt kirjutatud, sisuliselt pädeva ning oluliselt uut teavet pakkuva uurimusega, mis näitab, kui vähe me tegelikult oleme seni Hruštšovist teadnud.

Hruštšov ja tema aeg
William Taubman
Inglise keelest tõlkinud Rein Turu
816 lk
köva köide

ilmunud

Luure ja sõda

Mida teati vastasest alates Napoleonist kuni al-Qaidani
John Keegan
Inglise keelest tõlkinud Tõnis Värnik
392 lk, köva köide

Tänapäeva autoriteetsemad briti sõjaajaloolasi John Keegan, kelle mitmed raamatud on tuttavad ka eesti lugejale, püüab oma 2003. aastal ilmunud teoses anda vastust küsimusele, kui suur kasu on luurest ja luureandmetest sõjas. Ja vastused sellele küsimusele on nii mõnigi kord üllatavad, aga alati hästi põhjendatud.

Et luureandmete hankimist ja kasutamist paremini mõista, toob Keegan mitmeid huvitavaid näiteid nii lähemast kui kaugemast minevikust, kirjeldades, kuidas admiral Nelson otsis Vahemerel Napoleoni suurt laevastikku, kuidas muutus luure olemus seoses raadio leiutamise ja kasutuselevõtuga. Nii Teise maailmasõja üks olulisemaid merelahinguid Midway all kui ka mitmed teised juhtumid lubavad autoril järeldada, et luure on sõjas küll oluline, aga mitte tingimata määrava tähtsusega.

Endymioni tõus

Dan Simmons
Inglise keelest tõlkinud Mario Kivistik
F-sari, 744 lk, köva köide

Dan Simmons saaga viimane raamat algab Paavst Julius XV surma ja ülestõusmisega ning uue messia Aenea täisikka jõudmisega. Koos oma kaitsja Endymioniga alustab Aenea oma viimast missiooni, mille eesmärk on leida universumi aluseks olev kude ja seda mõista. Raul, Aenea ja A. Bettik põgenevad ikka veel nii Paxi kui ka Tehno Tasandi agentide eest. Aenea aga on kasvamas tõeliseks Lunastajaks, kes purustab ühel päeval kiriku mässu. Maailmas, milles ta tegutseb, on klassikaline inimkond valitseva katoliku kiriku võimu all ning just temast oodatakse selle hävitajat.

Hoolimata Aenea erakordsetest annetest on ta noor ja haavatav naine ning ühel tasandil võib "Endymioni tõusu" lugeda ka armastusloona. Samast sarjast on varem ilmunud "Hyperion", "Hyperioni langus" ja "Endymion".

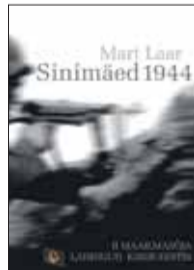
Emajõgi 1944

Teise maailmasõja lahingud Lõuna-Eestis
Mart Laar
288 lk, köva köide

1944. aasta lahingud Eestis moodustavad meie ajaloost ühe kõige kangelaslikuma osa. Ometi on uurimusi nende kohta seni vähe kirjutatud. Käesolev raamat annab ülevaate 1944. aasta augustis ja septembris Emajõe ümbruses toimunud lahingutest. Nii leiavad kajastamist eesti piirikaitserügementide võitlused, soomepoiste ja politseipataljonide lahingud Kävere sillapeas, Tamsa tankilahing, Emajõe rinde läbimurdmine 17. septembril 1944 ja 8. Eesti Laskurkorpuse tegevus.

Uurimuse koostamisel on kasutatud mitmeid seni kasutamata allikaid, nagu näiteks Eestis võidelnud Saksa väekoondiste lahingutegevuse päevikuid ning Eesti arhiividest viimastel aastatel avastatud materjale, mis võimaldavad mitmeidki sündmusi teise nurga alt vaadelda. Teos on varustatud kaartide ja fotodega. Korustrükk.

Sinimäed – müütidetagune tõde

Sinimäed 1944. Teise maailmasõja lahingud Kirde-Eestis

Mart Laar
376 lk, köva köide

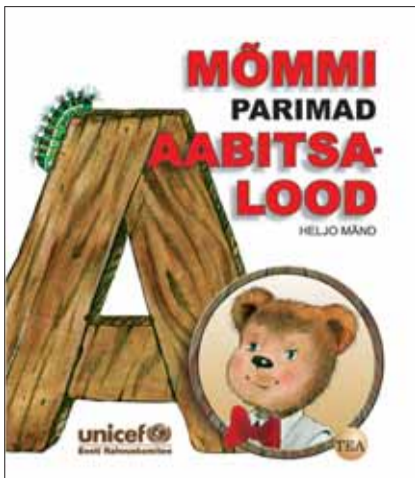
Eestlastele on Sinimäed tuntud oma ajaloo veriseima lahinguväljana. Aja jooksul omandasid Sinimägede lahingutest pajatavad lood järjest fantastilisema ilme, kaotades vahel sideme reaalsusega. Ning alles Eesti taasiseseisvumine on võimaldanud müütide tagant uuesti otsima hakata seda, mis seal 1944. aastal tegelikult toimus.

See sai ka praeguse raamatu loomise ajendiks. Sest peale legendide ja suuliste mälestuste on kuni viimase ajani Narva ja Sinimägede lahingutest vähe midagi konkreetset teada. Siit eluga pääsenud mehed meenutavad lahinguid Sinimägedes kui kõige verisemaid ja raskemaid, mida neil II maailmasõjas tuli üle elada. Sinimägesid kutsuti idarinde Verduniks.

Selle raamatu valmimiseks on tulnud läbi töötada Saksa arhiivides asuvad Narva ümbruses ja Sinimägedes toimunud lahinguid käsitlevad materjalid, mida on võimaluste piires võrreldud Vene poole materjalidega. Lisandusid sajad eri keeltes kirjutatud mälestused ning usutlused rindel võidelnud meestega. Raamat on varustatud kaartide ning illustreeritud fotodega.

See raamat on eeskätt pühendatud kõigile nendele Eesti meestele, kes Narva rindel ja Sinimägedes võitlesid. Oma eneseohverduse eest pole nad tänaseni täit tunnustust saanud. Ning kuigi 1944. aasta lahingud lõppesid kaotusega, tõi tollane vastupanu meile kokkuvõttes võidu.

Mart Laar
ajaloolane

Mõmmi parimad aabitsalood

Heljo Mänd

Kunstnik Epp Marguste
224 lk, kõva köide

“Ahaa, ahaa, mul selge on A!” See võidukas hüüd sobib meile praegu mõnes mõttes isegi paremini kui 35 aastat tagasi, mil Heljo Mänd oma Mõmmi-lugudega alustas ja need igavesti rahva hinge kirjutas. Õpime ju uusi tähti usinamalt kui kunagi enne ja meiegi “karulaanes” tegutsevad Rebase-Reinud, Hundi-Uunod, Mõmmi-Beebid ja Hirve-Hillad.

Heljo Mänd on öelnud, et ta vaatab elu seestpoolt väljapoole, läbi tegelaste silmade. Seepärast vist polegi tema lugudes tühist ja mööduvat, pigem seda, mida me elu kirevuse ja klantsi kiuste ometi nii väga ihkame – soojust ja mõistmist.

Uus raamat “Mõmmi parimad aabitsalood” on kaunis ja pidulik valikkogu. Heljo Mänd on tuntud tegelastele aastatega kogunenud küpsust ja värvikust lisanud. Nagu kaaneltki näha, astub Mõmmi lugeja ette seekord kivilipsuga, sest tähtpäev on seda väärt. Kunstnik Epp Marguste illustratsioonidki on sel puhul eriti värvikad.

Iga Mõmmi-raamatu ostja toetab UNICEFi projekti “Kliki ennast maailma”, mille abil erivajadustega lapsed saavad endale Interneti-ühenduse.

Riina Lõhmus

Kas TEAte?

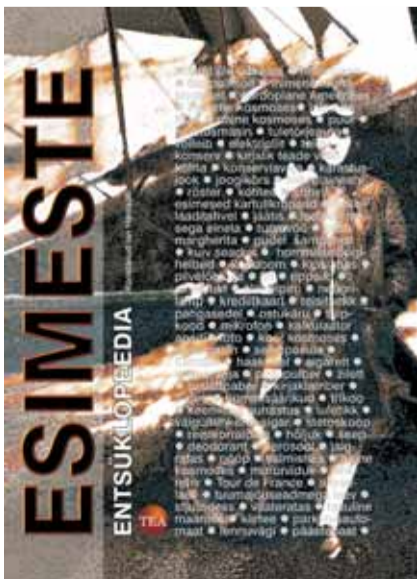
Esimesed taliolümpiamängud peeti 1924. aastal.

Millises linnas need toimusid?

Õige vastuse leiata “Esimeste entsüklopeediast” (TEA Kirjastus, 2006).

Vastused saatke meile info@tea.ee või TEA Kirjastuse aadressile 10118 Tallinn, Liivalaia 28. Õigesti vastanute vahel loositakse 8. märtsil välja kolm “Esimeste entsüklopeediat”. Võitjad avaldatakse TEA koduleheküljel.

Õige vastus “Kas TEAte?” jaanuarikuu küsimusele: Heljo Mändi ja kõikide laste sõber Mõmmi saab 35-aastaseks.

Palju õnne!

Mart Laarile panid Eestimaa naljatilgad hüüdnime Mõmmi-lugude ühe värvikama tegelase Mõmmi-Beebi järgi. Seepärast küsisimegi just temalt, mis Mõmmis eestlaste jaoks küll nii imelist on.

Mart Laar: “Peaaegu tunnistama, et olen oma hüüdnimega igati rahul. Oleks võinud palju hullemini minna. Mind on üsna palju ka Puhhiks kutsutud, aga eks need kaks olegi üsna ühtemoodi tegelased, ainult et Mõmmi pere tegutseb Eestimaal.

Minu jaoks on Mõmmi üks igavesti vahva tegelane. Esiteks on tema olemus läbinisti heatahtlik. See on omadus, mis aegade algusest peale maailmas ülimalt oluline on olnud. Sest päris kaotsi läheb inimlikkus sinus ikka siis,

kui tagedus ja pahameel su üle võimust võtavad.

Teiseks on Mõmmi lõpmatult uudishimulik ja õpihimuline. Needki on ülimalt olulised omadused. Sest kuigi Mõmmi tänu uudishimule korduvalt kõrvetada saab, on just sellistest äpardustest õppimine kokkuvõttes see, mis edasi viib. Peaasi on rõõmus olla ning mitte kunagi meelt heita.

Kolmandaks on Mõmmi alati valmis tegutsema. Inimestelgi on ju ikka võimalus valida tegemise ja mittetegemise vahel. Tegutsemine on seejuures alati riskantsem ning seetõttu tuleb Mõmmil tihti täita ülesandeid, mida teised kavalamad ja kogenumad tegelased tema peale veeretavad. Alati ei lõpe see hästi, kuid see pole kokkuvõttes oluline – tahe maailma paremaks muuta on juba iseenesest väärtus.

Sellise lõpmatu rõõmsameelsuse ning heatahtlikkuse pärast on Mõmmi tihti infantiilseks peetud. Seda pole ta mitte, sest üldiselt saab ta oma lapselikusest ise hästi aru. Winnie Puhhist on kirjutatud mitmeid tarku raamatuid, nagu “Puhh ja Tao” ning teised. Oleks viimane aeg Mõmmist samasuguseid traktaate kirjutama hakata.

Mõmmi emale Heljo Mändile soovimisi aga palju, palju õnne!”

Heljo Mändi Mõmmi-raamatutest õhku suurt elutarkust, aga ka lapsemeelset heatahtlikkust, leiavad TEA Kirjastuse juht Silva Tomingas ja Mart Laar.

Kaks sõnaraamatut ühel CD-ROMil

Ruth Mägi

Julge arendustöö ja pingelise testimise tulemusena on TEA Kirjastusel valminud uus ja tänapäevane enam kui 170 000 sõna ja väljendit sisaldav inglise-eesti-inglise elektrooniline sõnaraamat.

Innovaatilise teose sisuks on TEA Kirjastuse kaks kõige täiuslikumat inglise keele sõnaraamatut – Johannes Silveti “Inglise-eesti sõnaraamat” ja suur “Eesti-inglise sõnaraamat.”

Loovmeeskonna eesmärk oli pakuda nõudlikule kasutajale elektroonilist keskkonda, kus ühe kasutajaliidese abil saaks korraga töötada mõlema sõnaraamatuga, süvendada otsimisfunktsionaalsust ja töötamise kiirust.

Valikud vastavalt vajadusele

Sõnaraamatu kasutaja võib valida tavaotsingu ja süvendatud otsingu vahel. Tavaotsing tehakse sõnastiku põhiaknast. Süvendatud otsingut saab teostada omaette avanevas otsinguaknas. Sealt saab valida, kas otsida vajalikku sõna või väljendit ühest sõnaraamatust või mõlemast korraga.

Kui otsingu tulemusi on rohkem kui üks, siis tekib kasutajal võimalus nende tulemuste vahel mugavalt liikuda. Programm annab sellest vastavalt märku. Otsingu tulemuste vahel liikumine võimaldab kasutajal leida just nimelt talle sobiva keelekonteksti. Kui otsing sooritatakse kahest sõnaraamatust korraga, siis sõnaartikli aknasse ilmub akent poolitav joon, mis aitab saadud tulemusi hästi eristada.

Pole oluline, kas otsitakse üksikuid sõnu või pikemaid sõnaühendeid, sest

saadud tulemus kuvatakse sõnaraamatu põhiaknas teise värviga.

Soovi korral saab sõnaraamatu täisvaadet lihtsamaks muuta, nii et korraga on näha ainult otsinguaken ja märksõnastiku aken.

Kui kasutaja jaoks on oluline ainult tundmatu sõna õige vaste, siis on mugav just lihtsamat vaadet kasutada. Täisvaade on mõeldud rohkem neile, kelle jaoks on sõnaraamat aktiivne töövahend ning mitte pelgalt tõlkimisteenaks kasutusel. Mõlemad sõnaraamatud on loogiliselt ja ülevaatliselt liigendatud ning pildiliselt selged.

Kasutajaliidese võimaldab töötada nii eesti kui ka inglise keeles. Seega saavad ka inglise keelt kõnelevad inimesed

seda programmi kasutada, ilma et nad peaks nägema lisavaeva funktsioonide mõistmiseks.

Vastavalt keele valikule muutuvad ka klahvide nimetused ja abiinfo kausta sisu. Abiinfost leiab kasutaja lühendite seletused, ingliskeelsete ebareeglipäraste tegusõnade tabeli, hääldusmärgide võtme ja muu tarviliku.

Uuenduste ja märkuste lisamine

Kuigi sõnaraamat on selleks korraks valmis, jätkame tema täiustamist ja uuendamist.

Kõigil uue sõnaraamatu ostjatel on võimalus ka aastate pärast uuendused tasuta maha laadida. Selleks peab

olema vaid Interneti-ühendus ning aeg-ajalt on soovitatav startmenüüst kontrollida, kas sõnaraamatul on juba uuendusi ning need siis oma arvutisse laadida.

Kui kasutajal tekib töö käigus soov sõnaartiklile omapoolseid märkusi, tähelepanekuid või kommentaare lisada, on see võimalik ja käepärane viis oma sõnaraamatut isikupärasemaks ja praktilisemaks muuta.

Kasutaja lisatud märkused või uued sõnad eristuvad muust tekstist erineva kirjaga.

Prooviajal, kümne päeva jooksul, on võimalus sõnaraamatut ilma aktiveerimata kasutada, seejärel tuleb see aktiveerida.

Halli peaga noor mees

Mari Karlson

“Lugupeetud üliõpilased! Sügisel ei saa te hoogu sisse, siis tuleb teil talveuni, kevadväsimus ja suvepuhkus. Vabandage palun, aga millal te töötate?”

Niisugused olidki Juhan Peegli sõitlemised. Mõnikord rohkem, mõnikord vähem humoorikad, aga alati vaikselt häälel öeldud ja alati lugupidavad.

Eks meie, üliõpilased, võisime hingede täis ajada ka. Juhan Peegli abikaasa Helgi meenutas alles hiljuti, kuidas ta Juhanit ükskord hilja õhtuni sooja söögiga ootas. Viimaks olnud närvid nii pingul, et ta hakkas abikaasale vastu jalgutama. Öö oli käes. “Ja siis nägin oma suureks kergenduseks, et Tähe tänava teisest otsast tõuseb auru. Juhan tuli vuhinal ja puhisedes, pörutas minust mööda, ainult mühatas. Mantel eest lahti, sall ripendamas. Detsembrikuus! Ei tea siiani, kes või mis tal meele nii mustaks ajas.”

Peegli sõnade kaal

Põlvkondadel eesti ajakirjanikel on lugusid Juhan Peeglist. Neid armastatakse rääkida, neis juttudes on uhkustamistiki: “Ma olen Juhan Peegli õpilane!”

Maarja Lõhmus võtab enda koostatud raamatu “Otsides. Juhan Peegel. Meenutusi pikalt teelt” eessõnas kokku kogu Juhan Peegli loodud ajakirjandusosakonna õhustiku: “Midagi ei pidanud olema lõplikult kurba meie õpingute ajal.”

Üliõpilasena tundus, et kõik õppejõud, ka Juhan Peegel, on tervenisti meie päralt. Nende kodud olid meile avatud, nende aeg meie jaoks piiramatut. Nad lasid meil rääkida lugusid sellest, kust me olime tulnud ja mida mõtleme. Nad kuulasid meid.

Tema enda lugu

See raamat on Peegli kõnelus oma otsingutest, kahtlustest ja sellest, millele toetumine on aidanud püsti jääda.

“Mälestused – kui neid võtta suures plaanis – toetavad elu järjepidevust, mis eriti väikerahva elus on tohutult oluline,” ütleb Juhan Peegel.

Foto: Andrus Peegel

“Lugupeetavad...” alustas Juhan Peegel iga oma loengut. Tema vastas istusid üliõpilased, kes olid sama vanad kui tema päeval, mil “...sain Saaremaalt kirja, milles oli kohutav teade sellest, mis oli kodus 14. juunil juhtunud. Sain kirja kätte siis, kui polk oli miitingul, kus komissar Dobronets töötas viia meid Berliini vallutama. Nutsin eemal ühe männi najal. Poisid küsisid paar päeva hiljem: mis sul viga on, nii palju

halli on juustesse tulnud? Ma ei vastanud neile midagi.”

Selles raamatus on Juhan Peegli enda lugu. Kuigi Peegel on oma mälestustes esiplaanile tõstnud inimesi, kellega ta eluteel on kohtunud ja enast – nagu tavaliselt – tagaplaanile jätanud, avaneb lugejale teise tasandina jutustaja isiksus. Humanist. Teadlane. Eestikeelse ajakirjandusõpetuse looja. Õpetaja.

Ajakirjandus on kultuurinähtus

1990. aastate alguses, kui hakkasid (taas)ilmuma paljud ajalehed, palusid peaaegu kõik peatoimetajad – enamuses Juhan Peegli üliõpilased – oma õpetajalt uuele üllitisele saatesõna.

Professor andis. Kirjutas sellest, mis on olnud ja missugune peaks olema ajakirjandus. Rõhutas: “Ajakirjandus on kultuurinähtus. Eriti väikesel rahval on ajakirjandus eelkõige kultuurinähtus.”

Ajakirjandus aga tormab edasi ning mõnikord on põhitõdedest hoopis eemale kihutatud. “Aja nõue” pole siin põhjus, vaid vabandus.

Maarja Lõhmus ja Juhan Peegel on raamatu 2. osa nimetanud “Kooskõnelusteks”. Ajakirjandusosakonna loomise loo kõrval on seal ka lugu ajakirjanikueetikast.

Lugupeetuist lugupeetavaim

Habemega üliõpilasnekdotid räägib tudengist, kes õpib eksamik ainult vihmaussi, aga saab pileti, kus küsitakse elevanti. “Elevant on küll suur loom,” alustab üliõpilane, “aga ometi näeb ta maas vihmaussi...”

Ma mõtlen kogu aeg, et ehk sellepärast ongi Juhan Peegel see, kes ta on, et ta märkab alati ka väikest. Et võib-olla sellepärast on ta oluline ka praegu paljudel, rääkimata professori akadeemilistest saavutustest.

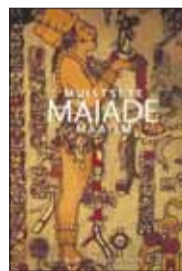
“Lugupeetavaim...” alustab Juhan Peegel iga oma kirja.

Otsides. Juhan Peegel

Koostanud Maarja Lõhmus
168 lk
kõva köide
ümbrispaaber

ilmunud

Muistsete maiade maailm

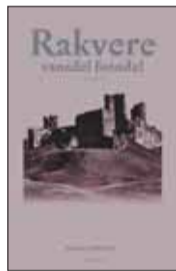
Lynn V. Foster
Tõlkinud Marek Laane
512 lk
kõva köide

Maiad ehk maajad on sarnaselt teistele Ameerika muistsetele kultuurirahvastele kuni viimase ajani säilitanud suure osa oma salapärasest, olgugi et eurooplane tegi nendega tutvust juba 500 aastat tagasi. Eestikeelses traditsioonis leidub seni vaid arheoloogiakeskseid ülevaateid maiade kultuuri avastamisest ja kirja dešifreerimisest ning esoteerikamaigulisi pilguheite nende maailmakäsitluse.

“Muistsete maiade maailm” on esimene eestikeelne teatmeteos, mis käsitleb erapooletult ja asjalikult tervet maiade tsivilisatsiooni.

“Muistsete maiade maailma” on toimetanud Tarmo Kulmar, kes on üks tuntumaid Ameerika kõrgkultuuride asjatundjaid Eestis.

Olavi Teppan

Rakvere vanadel fotodel

Rakvere in old photos
Koostanud Odette Kirss
144 lk, kõva köide

Eesti linnade minevikku tutvustava albumisarja kolmas raamat sisaldab 132 fotot aastatest 1865–1945, mil vana kreisilinn sai Viru maakonnalinnaks, muutus selle tänavapilt ja suurenes territoorium.

Rakvere on sajandeid olnud Virumaa tähtsaim keskus. Praegu kiirelt muutuv linnal on pikk ja huvitav ajalugu. Keskajast on Rakveres säilinud linnusevaremed ja ümberehitatud kirik. Pärast Põhjasõda hakkas kerkima vanalinn sellisena, nagu me seda praegu tunneme.

Kunagine jõukas kaubitsemiskeskus ei arenenud 19. sajandil küll suureks äri- ja tööstuslinnaks, kuid omandas see-eest tähtsuse hariduse ja kultuurielu keskuseks.

Olavi Teppan

Naised on nii imelised

Koostanud ja järelsõna kirjutanud Jaak Urmet
Kujundanud Endla Toots
360 lk, kõva köide

Naine on luules üks olulisemaid inspiratsiooniallikaid, vahest vaid loodusest on kirjutatud sama palju luuletusi. Ometi on Jaak Urmeti koostatud mahuka antoloogia lähenemine naisele eesti luuletajate loomingu eriline: uue antoloogia selgrooks on ajatelg, milleks on naise elu varajasest lapsepõlvest kuni järeleühüdeni.

Koostaja on vaadanud kaugemale tavapäraselt antoloogiatesse valitavate autorite ringist, tuues sisse laste-, sotsialismiaja ja tänapäeva noorte autorite luulet. Esindatud on muidugi kõik “kohustuslikud klassikud”, samas on 1779. aastast pärineva Tundmatu Autori “julged” sõnad kõrvuti Matti Moguči ja Albert Trapeeziga.

Mari Karlson

Tuletornipidamine

Jeanette Winterson
Tõlkinud Kätlin Kaldmaa
168 lk, kõva köide
Sari “Punane raamat”

Jeanette Winterson pole kirjutanud ühtegi harilikku või tavalist raamatut. Aga samas, kuidas saakski see igas tükkis ebatavaline naisterahvas midagi tavalist kirjutada. Selles mõttes ei valmis ta “Tuletornipidamine” üllatust.

Kes muu kui Winterson oskaks kirjutada viltusest maailmast meie otseoleva sees, nii viltusest, et toolid on pöranda küljes kinni ja koertel jalad erineva pikkusega; tüdrukust ja majakavahist, üksildusest, eraldatusest ja pisikeste asjade seostest suurtega.

Õigupoolest on terve see lugu peategelase Silveri odüsseia enda hinge sügavaimates soppides, hämarates tagatubades, mis on ehmatavalt sarnased meie kõigi omadele.

Mihkel Mõisnik

veerg

Vaprad ja ilusad

Eelmise aasta menukamad ja kaunimad raamatud on selgunud. Kirjastaja jaoks on need kaks sündmust aastas peaaegu ainsad, mil teiste kirjastuste tiraažide kohta täpsemat teavet saab ja end teistega võrrelda võib.

See on Eesti Kirjastuste Liidu liikmete, mitte kaupluste edetabel. Kuna tabelist puuduvad nii mõnedki menuteosed, seda kas andmete avaldamise soovimatuse (“Da Vinci kood”) või Eesti Kirjastuste Liitu mittekuulumise tõttu, siis ei ole nimekirja täiuslik.

Kirjastusel Tänapäev on edetabeli esikümnes neli raamatut. Suures osas tänu sellele, et need tellis oma kuuramatuks Suur Eesti Raamatuklubi. Mis näitab, et raamatuid ei müüda ainult Tallinnas ja ainult raamatukaupluses. Ning mis näitab sedagi, kui vähesed raamatud kaugema ostjani jõuavad.

Sama edetabeli pärast on Rein Veidemann Postimehes südant valutanud, kuna pole leidnud sealt eesti ilukirjandust ja kirjanikest näinud vilksatamas vaid Andrus Kivirähki.

Veidemann nendib: “Nii või teisiti, kolleegid, on vist ülim aeg vaadata peeglisse.”

Lõpuks ometi.

Lisan vaid paar lauset hiljuti juhulikult loetud 1933. aasta Eesti Naisest, kus samuti eesti kirjanduse käekäigu üle muret tunti: “Vaevu kirjanikud lahkuda, kas või viivuks oma mugavatest õhkamistoolidest ja näidaku kõigepäält, et kirjandus neid endid tõsiselt huvitab. Ainult kaevata me raamatukultuuritu publiku leiguse üle pole trikk, millega saab lugejaskonda soojendada.”

Võistluse “25 kaunimat raamatut ja 5 kaunimat lasteraamatut 2005” võitjad on samuti selgunud. Neid raamatuid näete tänase ajalehe esiküljel.

Ma ei saa midagi parata, aga armastan hästi kujundatud ja kvaliteetselt trükitud raamatut. Minu jaoks on raamatu esteetiline väljanägemine sama tähtis kui hästi kirjutatud ja professionaalselt toimetatud sisu.

Seepärast ei hakkagi ma uskuma praalimist, et odavas köites, lagunevate lehtedega viletsal paberil ja mittemidagiütleva kujundusega välja antud klassikateos on suur kultuuritegu. See on ikka turundustegu iseenda toote paremaks müümiseks.

Kui aga kõik kauni raamatu valmimiseks vajalikud tingimused ja komponendid kokku panna (hea teos, hea toimetaja, hea kunstnik, head materjalid ja hea trükikoda) ning lisaks veel Taevalisalt pisut õnne juurde paluda, võibki sündida üks tõeliselt ilus raamat.

Ja õnneks sünnivad need ka Eestis. Sekka selliseidki, mis näiteks Frankfurdi raamatumessi maailma kaunimate raamatute näitusel lisaks eestlaste enda äratundmisrõõmule ehk ka laiemat tähelepanu pälvivad.

Seekord valitud 25 kaunima seas on kirjastusel Tänapäev viis raamatut ning lisaks üks kaunis lasteraamat.

Kirjutan seda uhkustunde ja võltsagasihoidlikkusest, sest mul on tõesti väga hea meel. Aitäh kõigile asjaosalistele, eriti muidugi kunstnikele.

Tiina Tammer

ilmunud

**Arvuti-
taltsutaja
käsiraamat**

raamat ja CD

Tiiu Leibur

Tiiu Vendel

224 lk

spiraal köitega

Arvutitaltsuta-

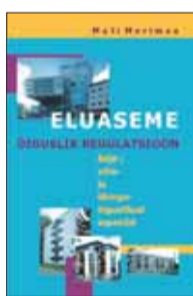
misega võib algust teha igas eas. See suureformaadiline, käepäraselt spiraalköites ja lõbusalt illustreeritud raamat õpetab arvuti kasutamist põhikooli I ja II astme õpilaste huvisid ja koolitööd silmas pidades. Aga kui täiskasvanu on seni arvuti pehkeks või tunneb selle võimalusi pealiskaudselt, võiks temagi julgelt sellesama raamatu kätte võtta.

“Ärge ainult hädaldage!” ütleb Hiir Hille taltsutajatele. “Tegutsegem!” Raamatust leiab põrutavat ja põnevat joonistamisprogrammi Paint, teksti- töötlusprogrammi MS Word, tabelarvutusprogrammi MS Excel, esitlusprogrammi MS Power Point.

Raamat sisaldab hulgaliselt häid nõuandeid, kuidas põhjalikult tundma õppida niisugust “isemõtlejast” aparaati, mida nüüd kasutatakse peaaegu kõigis kodudes ja asutustes. Lastepäraselt, kuid asjalikult tehakse tutvust arvuti paljude võimalustega ning antakse praktilisi ja kasulikke näpunäiteid, kuidas selle nii vajaliku abimehega sinasõbraks saada.

Raamatule on lisatud CD, kust leiab huvitavaid õpipoisikateid. Käsiraamat sisaldab arvutikasutaja kümme käsku ja tervise ABC. Natuke peamurdmist ja pusimist algajaile, aga oskajagi leiab uusi, huvitavaid, tööd lihtsustavaid nippe.

Silvi-Aire Vilho

**Kolm vajalikku
juriidilist raamatut**

“Eluaseme õiguslik regulatsioon”.

Audentese ülikooli õigusteaduskonna professor Mati Merimaa annab nõu eluasemega seonduvate probleemide lahendamiseks. Teema-

käsitluse poolest on raamat eluruumi käsitlevate kirjutiste hulgas ainulaadne. Väärtust annavad raamatule selle lisad, mis koosnevad kohtupraktika näidetest ning normatiivaktidest või nende väljavõtetest.

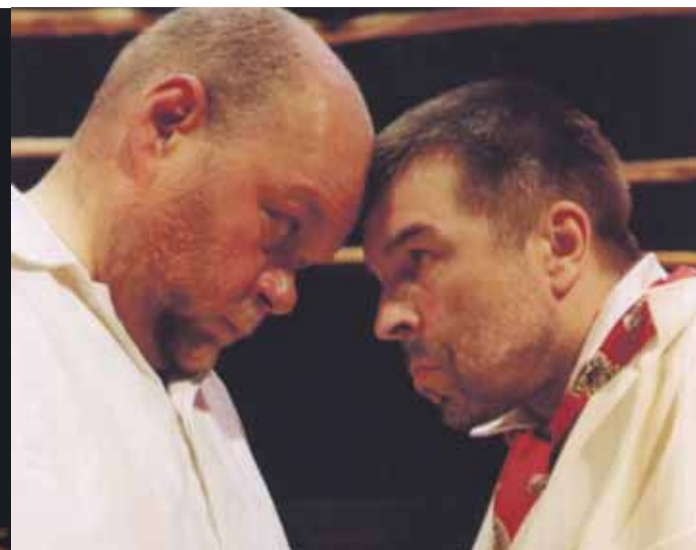
“Pärimisõiguse” autor Urve Liin õpetab tudengeid Tartu Ülikoolis.

Tema raamatu praktilist väärtust tõstab oluliselt pärimisega seonduvate probleemide käsitlemine läbi ajaprisma: kehtiv ja varasem õigus, reformikavad. Raamat säilitab oma praktilise väärtuse ka siis, kui jõustuvad alles praegu kavandamisel olevad seadusemuudatused.

“Äriseadustik” on 1. jaanuaril 2006 jõustunud muudatustega seadus. Raamat on käepäraselt spiraalköites ja kiletatud kaantega. Lugeja leiab tänu üksikasjalike märksõnastikule kerge vaevaga vajamineva teema ning – mis kõige olulisem – kõik ärikeskkonnas vajalikud tähtajad.

Peep Rivis

õiguslase kirjanduse projektijuht

Eesti teatri lugu ühiste kaante vahel

Ita Serman

Kas teadsite, et esimene teadolev teatrietendus Eestis leidis aset juba aastal 1529?

Või et eesti keel kõlas lavalaudadel esmakordselt aastal 1789?

Eesti rahvusliku teatri alustamiseni (1870) oli niisiis aega veel pisut enam kui 80 aastat ja kutselise teatri sünnini (1906) jäi peaaegu sajand.

Nii ehk teisiti – tänava elame Eesti teatri aastal, ja omal moel on selle sisse juhatanud ka kirjastus Ilo: lugejani jõudis Luule Epneri, Monika Läänesaare ja Anneli Saro “Eesti teatrilugu”.

Teatriaasta motiveerija rollis

“Mida lähemale teatriaasta tuli, seda enam hakati arutama, milliste toredate tegudega seda tähistada võiks,” meenutab raamatu üks autoreid Luule Epner. “Siis ütleski kauaaegne teatrimees Jaak Viller välja mõtte: “Vaja oleks üht korralikku teatriõpikut.””

Tartu Ülikooli teatriteaduse õp-

pejõule professor Luule Epnerile ning tema teatriteadlastest kolleegidele Anneli Sarole ja Monika Läänesaarele oli teema tuttav. “Teadsime, et koolidesse on teatriõpetust ammu tahetud ja et valikainena oleks see igati ka vajalik: seda enam, et teatrihuvist õpilastel õnneks puudust pole.”

Niisiis ei jäänudki kolmel tegusal naisel üle muud, kui asi ise põhjalikult ette võtta. Veelgi enam: paralleelselt õpikuga valmis nende käe all ka teatriõpetuse ainekava.

“Õpetajad aitasid meil jõuda arusaamisele, kui palju materjali on võimalik ühte õpikusse mahutada ja millised on need kõige olulisemad momendid,” meenutab Luule Epner rõhusat koostööd, kus motiveerija rollis oli teatriaasta.

Mõistagi pole ülesanne paigutada eesti teatri rikkalik lugu vaid 300 leheküljele hoopiski kergete killast.

Kuigi autoritele tuli tublisti kasuks nende õppejõukogemus, pidi sellelegi vaatamata tegema väga rangeid valikuid.

Raamatu tervikkus pole selle all õnneks siiski kannatanud.

Lehekülje lehekülje järel saab huviline üldistava, ent samas täpse ülevaate eesti teatri ajaloo, teatri ja ühiskonna suhetest erinevatel ajajärgudel, meie teatrite olulistest lavastajatest ja lavastustest. Omaette väärtus on õpiku teisel osal, mille koostajad on koondanud pealkirja alla “Teatrikunst”.

See teatriteoreetiline osa selgitab teatriga seotud mõisteid, annab ülevaate, kuidas teatrit tehakse, juhib tähelepanu asjaoludele, mida üht lavastust jälgides silmas pidada.

Mis on teater?

Niisiis ületab “Eesti teatrilugu” pelgalt õpiku piirid: see on raamat, mida võib julgelt soovitada igale teatritegevusele inimesele.

“Kuna Eestis puudub seni kogu meie teatri ajalugu hõlmav raamat, pidasime oma kogumiku koostades loomulikult silmas ka laiemat kultuurirühvidega inimeste ringi,” kinnitab Luule Epner.

Igal juhul pakub “Eesti teatrilugu” nii teadasaamist kui mõtlemisainet. Näiteks on eesti lavastajad vastanud küsimusele “Mis on teater?” nii (“Lavastajaraamat”, 2001; “Eesti teatrilugu”, 2005): – teksti kätkevad vaimse ruumi tajutavaks, elavaks tegemine (Mikk Mikiver); – üks kontsentreeritud kujundite hulk, mis mõjub vaatajale dünaamiidina (Hendrik Toompere jr); – elu- päästja (Jaanus Rohumaa).

Piltidel: Ita Ever “Kuningas Learis”, Ain Lutsepp ja Martin Veinmann “Tagasi Vargamäel” ning Andrus Vaarik ja Mait Malmsten “Tangos”.

**Eesti
teatrilugu.
Teatrikunst**

Luule Epner,

Monika

Läänesaar,

Anneli Saro

292 lk

pehme köide

Rahvakalendri pühad pole kauged ega igavad

Rahvakalendri pühi

Christina Lään

224 lk, kõva köide

“Rahvakalendri pühi” on koostatud õpetajale mõeldes, kuid seda on huvitav lugeda-värvida ka lapsevanemal koos lapsega.

Raamat tutvustab 16 rahvakalendri püha, nendega seotud laule ja salme ning mitmeid mängu. Lastele vanusele, meeleolule ja tähtpäevale sobivaid on võimalik valida nii laulu-, loov-, õue- ja ka toamängude seast. Oluline osa on pühendatud temaatilisele meisterdamisele. Iga teema juures on ka hulk küsimusi ja mõistatusi. Ülesanded

koos jutukestega, meisterdamine ja mängud aitavad arendada laste vaatlusoskust, materjalitaju ja kujutlusvõimet. Nõnda saab laps osa vana aja asjadest ja meie rahva traditsioonidest. Raamatu mustvalged pildid on mõeldud lastele värvimiseks.

Raamatu materjali olen kogunud ja koostanud, tuginedes väljapaistvate inimeste kirjatöödele ja enda töökogemusele Eesti Vabaõhumuuseumi laste-

muuseumi rajades. Olles Eestis 1990. aastatel esimene muuseumipedagoog, oli mul hea võimalus katsetada ja eksperimenteerida erinevate töövormide ja -võtete, mis aitasid hiljem selle raamatu sisulist külge vormistada.

Ajalugu ja rahva eluolu ei pea olema kuiv ja igav raamatutarkus, seda saab muuta põnevaks mängu kaudu. Mäng on lapsele oluline.

Käbiloom saab olla lapsele õpetajaks ja tähtede vaatlemine võib olla rikkalik kogemus. Aastaringi meisterdades saab laps süveneda looduse ja inimese elu ühtsusesse.

“Rahvakalendri pühi” on suunatud koolieelikutele ja algklasside lastele.

Olen nüüd pedagoogilist tööd teinud aga ka poole- kuni kolmeaastaste lastega ning usaldan raamatu jätkuna pakkuda lapsevanematele arendavaid ja harivaid ülesandeid (eriti tillukestele ilmakodanikele) virtuaalses keskkonnas: www.loovustuba.ee rubriigis “Tee-me ise”.

Koos emaga kõõgis askeldades võivad esimesteks kunstivahenditeks saada jahu ja kruubid, kulp ja sõel.

Pudruvärvid saab ema lapsele keeta kodus ja pintsli asendab lihtne puuk. Neid ja palju muid retsepte ning nippe lihtsate töömaterjalide valmistamiseks leiategi just siit raamatust.

Christina Lään

Ajaloo väljakutse eestlastele?

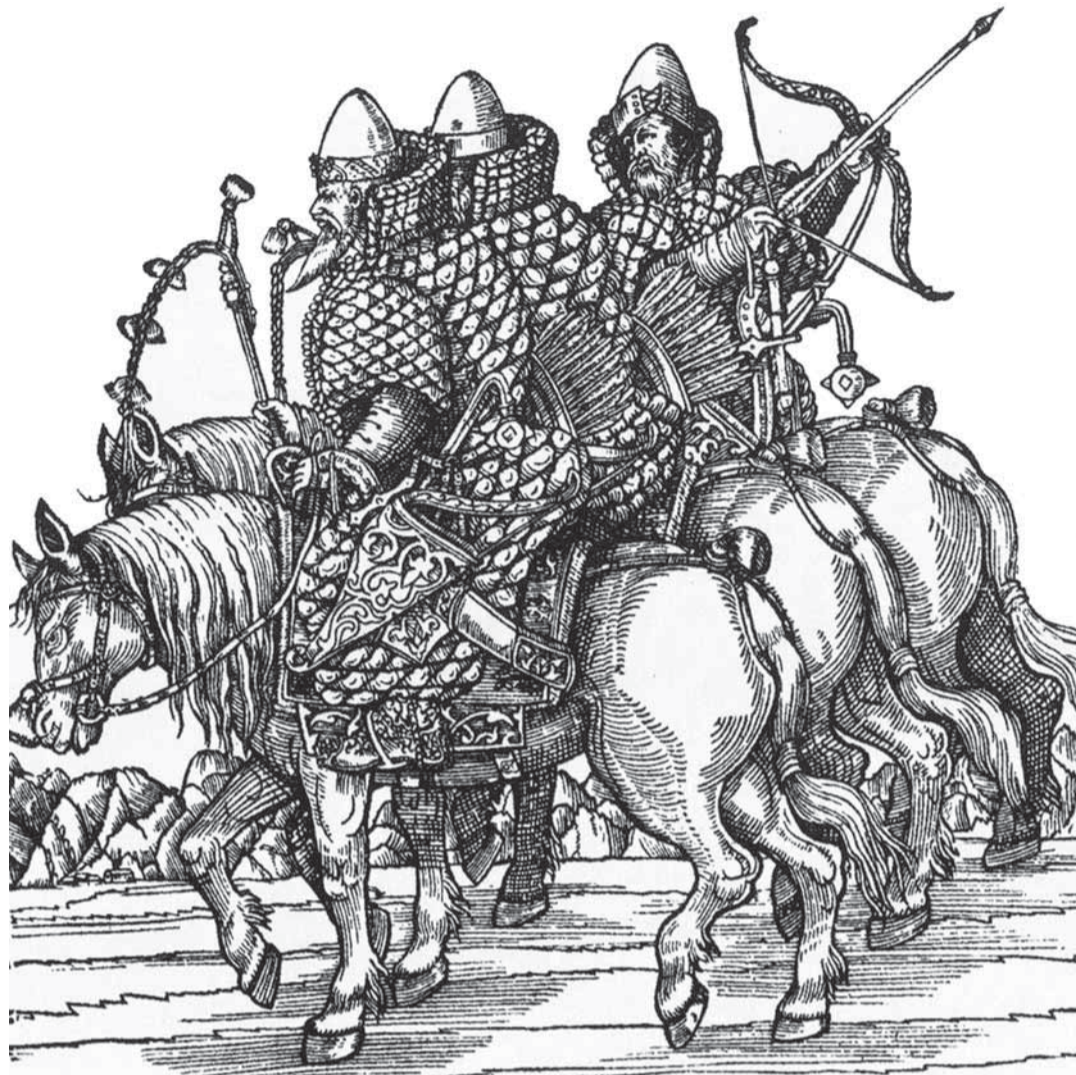
Väino Sirk
ajaloolane

“Hertsog Magnus” on siult kaalukas ja lugema kutsuv teos, mis käsitleb Eestit Liivi sõja aastail laias rahvusvahelises kontekstis, kummutab müüte ja parandab arvukalt ühest ajalooraamatust teise edasi kandunud eksitavaid vigu. See on raamat hertsog Magnusest (1540–1583), kes oli ühtaegu nii Taani ambitsioonide esindaja Eesti pinnal toimunud riikide kähmluses kui ka julge üksiküritaja.

Magnusest ei ole säilinud ühtegi portreed, on vaid skemaatilisi kujutusi müntidel ja pitsatil. Nii ta ongi jäänud meie teadmistes vaid kõrvaliseks nimeks. Andres Adamsoni uus raamat avab selle mehe elu ja püüdlused üllatavalt mitmekülgset ja värvikalt, seejuures ikkagi ajalooallikate toetusel. Elavalt ja loetavalt kirjutatud ajalooraamat täidab meie kangelase biograafias palju lünki ja mõtestab tema elu ja aega hoopis uuel tasemel. Kuid küsimus – kes siis oli Magnus? – jääb. Oli ta avantürist? Kui oli, siis kas halvast või heas mõttes?

Magnusel oli õnn ja õnnetus sündida Taani kuningakoja noorema pojana. Isa, kuningas Christian III trooni päris Magnusest kuus aastat vanem vend Frederik, harimatu elunautija. Loomulikult oleks ka Magnusele leitud hea ja soe koht lähikonnas, näiteks mõne piiskopi või peapiiskopina. Temal oli aga ilmselt ülearu palju adrenaliini, et mõnusa eluga piirduda. Tollal siirdusid Euroopa ambitsioonidega noormehed hulgakaupa läände, üle ookeani Uude Maailma. Magnuse osaks sai aga suhelda Läänemere idakaldal puhkenud melusse.

Laguneva ja sõjatules leegitseva Liivimaa konföderatsiooni osariigid, seisused ja linnad sirutasid nüüd, kus moskoviidid seisid värava taga, üksteise võidu abipaluja kätt Poola-Leedu, Rootsi ja ka Taani suunas. Kuningas Frederik II esialgu kõhkles, ent siiski sekkus, ostes 1559. aastal Saare-Lääne ja Kuramaa piiskopkonna hertsog

Vene aadliratsanikud Liivi sõja ajast.

Magnusele. Nii tõusis luterlane Rooma paavstile alluvaks piiskopiks. Veider, kuid tollal vaadati sellele läbi sõrmede.

Uusaja algul oli Euroopa kaootiline ja moraalitu. Truuduse ja usu asemel kippusid raha ja reaalpoliitika. Ka Magnus oli varausaja inimene, pealegi veel valitseja, poliitik. Ta unistas paljust, ilmselt kogu Liivimaa allutamist ja ühendamist, kuid jäi üksi. Taani abi oli sporaadiline, kuningast vend ei armastanud teda.

Toetust lootis ta leida teiselt selle raamatu koloriitselt peategelaselt, Moskoovia suurvürstilt Ivan Julmalt. Sellest inimvihkajast ei ole eesti keeles veel head raamatut, kuid Adamsoni töö loob temastki usutava pildi. Igatahes arenes Magnusel Moskva türanniga ülipõnev poliitilis-psühholoogiline duell. 1570. aasta juunis krooniti ta

Liivimaa kuningaks, sest Moskva vajas oma Läänemere valdustes marionetti. Korduvalt värisid Magnuse põlved kohutava senjööri ees, kuid ta pidas vastu. Ja huvitav, mõne teise oleks Ivan ammugi teibasse ajanud või katlas ära keetnud, Magnust aga mitte. Lõpuks pidi meie kuningas ometi pagema Poola-Leedu kaitse alla, kuid ei heitnud meelt. Ta haudus uusi plaane, ent surm seisis juba selja taga. Liivimaa jäi ühendamat. Võime koos autoriga küsida: ehk oli Liivimaa kuningriigi unistus üldse vaid miraaž? Mis tunne on olla “iseseisev riik” Moskva võimu all, seda mäletavad eestlased veel hästi. Autor on osav vaimukaid ajaloolisi paralleele tõmbama.

Ma sulgesin selle sisurikka ja kaunilt kujundatud raamatu pigem ülendatult kui rusutud tundega. Autor suutis

veenda, et Baltimaad ei olnud kuiv puru, mida iga tuuleõhk võib ära puhuda. Tegelikult olime arvestatav jõud. Aga ühtlasi osutab autor regionaalse identiteeditunde puudumisele tollase Liivimaa kõigis seisustes. Ilmselt oli seegi üks põhjus, miks Liivimaa tükideks kisti. Liivimaalased, kelle hulka kuulusid ka eestlased ja lätlased, ei suutnud tol korral ajaloo väljakutsele vastata.

Hertsog Magnus
(1540–1583)
Tema elu ja aeg
Andres Adamson
200 lk
kõva köide

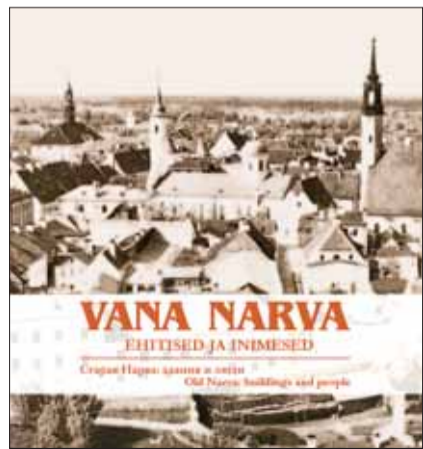
Narva – Lääne tsivilisatsiooni pärl Ida-Lääne piiril

Vana Narva.
Ehitised ja inimesed

Postkaarte Sven Karjahärmi kogust
Koostanud Toomas Karjahärm
144 lk, kõva köide
Pildiallkirjad ja saatetekst eesti, inglise ja vene keeles.

Teise maailmasõja eelse Narva terviklikku ja originaalset barokkstiilis linnaansambli mäletavad kahjuks vaid vähesed. Toomas Karjahärmi poolt Sven Karjahärmi postkaardikogu põhjal albumisse valitud fotod Narvast tsariajal ja esimesel iseseisvusajal annavad meile võimaluse osa saada selle imekauni linna ehitistest, inimestest ja loodusest.

Kesksel kohal on Narva unikaalne vanalinn, mis ehitati välja Rootsi ajal 17. sajandi teisel poolel. Sel Narva kuldajal rajati südalinna kivist hoonestik: Madalmaade klassitsismi stiilis koda-

nikumajad ja ühiskondlikud hooned, mis moodustasid tervikliku ja omalaadise linnaansambli. Ehitusmeistrid ja kiviraidurid olid nii Eestist kui Lääne-Euroopast. Väljapaistva Rootsi fortifikatsiooniarhitekti Erik Dahlbergi plaani järgi rajati linna uus kaitseüsteem seitsme võimsa bastioniga.

Vene ajal 19. sajandil sai Narvast Eesti suurim tööstuskeskus. 1857. aastal asutatud Kreenholmi Manufaktuur oli maailma suurimaid tekstiilitööstuse ettevõtteid, kus 1913. aastal töötas üle 10 000 inimese.

Moodsa ettevõtte imposantsed hooned pakuvad suurepäraseid tööstusarhitektuuri näiteid ajast, mil ehitusmaterjalina hakati juba kasutama raudbetooni.

20. sajandi esimesel poolel sai linn rängalt kannatada. 1919. aasta aprillis hävis Punaarmee suurtükiväe kogu Joaoru linnaosa. Teises maailmasõjas vältas sõjategevus Narva all ligi pool aastat.

Selle tulemusena hävis linn oma unikaalsete ehitistega peaaegu täielikult. Pärast sõda vanalinna ei taastatud, varemehid õhiti ning ehitati uus linn nõukogulike tüüpimajade ja suurtööstusettevõtete. Lääne tsivilisatsiooni

pärl Ida ja Lääne piiril lakkas olemast. Üksikute sõjas alles jäänud objektide (kindlus, raekoda) restaureerimine algas 1950. aastate teisel poolel ja kestab tänapäevani.

Koloreeritud ja mustvalgetel piltpostkaartidel on kujutatud Narvat nii, nagu see nägi välja 19. sajandi lõpul ja 20. sajandi esimesel poolel enne Teise maailmasõja hävitustööd.

Fotode autorite hulgas on varasema aja piltnikud G. Christin ja V. Mihhailovski, hilisemast J. Triefeldt, K. Noormägi ja O. Haidak. Kompositsioonilt ja tehniliselt teostuselt eriti väljapaistvad on Carl Sarapi tööd 1930. aastate lõpust. Linna panoraamvaated on võetud Hermann kindluse tornist.

Narva kõrval on albumis pilte ka Ivangorodist, mis sajandeid oli Narva linna osa. Samuti Narva-Jõesuust, mis moodsal ajal oli tuntud rahvusvahelise kuurordina.

ilmumas

Oranži revolutsiooni päevik
Silver Meikar
56 lk
kõva köide

Ajaloolased, sotsioloogid ja filosoofid alles annavad tähenduse sellele, mis toimus 2004. aasta novembris-detsembris Ukrainas.

Pärast massiliste valimistulemuste võltsimiste ilmsikstulekut kogunesid Juštšenko toetajad Kiievis ja paljudes teistes Ukraina linnades tänavatele ning nõudsid Juštšenko presidendiks kinnitamist.

Samal ajal alustas Ukraina president Kutšma võimu üleandmist ametlikult võitnud kandidaadile Janukovitšile.

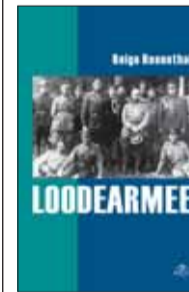
Tundub küll veidi pateetiline, kuid on selge, et oranž revolutsioon muutis ukrainlaste teadvust – nad teadvustasid oma õigust olla rahvas. Just seetõttu võib neid sündmusi võrrelda eestlaste taasärkamisega 1980. aastate lõpus.

“Oranži revolutsiooni päevikus” on Silver Meikar kirjeldanud sündmusi revolutsiooni esimestest päevadest kuni selle lõpuni.

Tegu on sisemise vaatega sündmustele kõrvalise isiku poolt, kes noorusliku maksimalismiga võtab kõike toimuvat kui oma isikliku asja.

Sellest raamatust ei leia sündmuste süvaanalüüsi. Raamatus on ajaloo hetked, mida on jäädvustatud inimeste ja sündmuste kaudu, mis jätsid osalejate mälu ja hinge kõige eredama jälje. Neid hetki on üritanud kinni püüda ka kaamerasilm – päevikut illustreerib sadakond autori tehtud fotot.

ilmunud

Loodearmee
Reigo Rosenthal
728 lk
kõva köide
Kaasas CD kaartidega

Põhjalik ülevaade vene valgekaartlaste Põhjakorpuse, hilisema Loodearmee loomisest, võitlustest ja likvideerimisest. Kindral Nikolai Judenitši juhitud Loodearmee oli Vabadussõja päevil Eesti rahvaväe liitlane, kellest oli aga kasu kõrval ka palju kahju ja meeleshärmi.

Loodearmeelased suhtusid noorde Eesti Vabariiki halvasti varjatud ärritusega ja ähvardasid isekeskis Petrogradi punastel tagasivallutamise järel täädig siia poole pöörata.

Eesti väejuhatas üritas niipea kui võimalik tülikad liitlased oma ülemjuhatuselt ja oma riigi piirest väljapoole saada, kuid ka Pihkvamaal ja Petrogradi all jäi Loodearmee tagalaks Eesti.

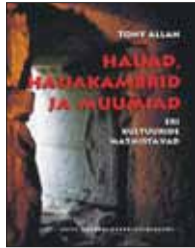
Siitkaudu Loodearmeed varustati ja siia see pärast kahte läbikukkunud sõjakäiku Petrogradile taganes.

Eestis saadeti Loodearmee lõpuks ka laiali.

Reigo Rosenthali raamat Loodearmeed keskendub peamiselt sõjategevuse käigu üksikasjalikule jälgimisele ning tugineb suures osas varem kasutamata arhiivmaterjalidele.

ilmunud

Hauad, hauakambrid ja muumiad

Eri kultuuride matmistavad
Tony Allan
Tõlkinud
Ivika Arumäe
ja Maarika
Toomel
160 lk
kõva köide

lidsetest aegadest pärit surnukehad peidavad sõnumit, mida me püüame mõista. Kuidas inimesed siis elasid? Kuidas nad surid? Kuidas valmistas ühiskond ette nende vaimu ajaks, kui keha maine teekond ükskord lõpeb? Surm on jäänud seni seletamatuks mõistatuseks ja maailma eri paigus elavad rahvad on seda müsteeriumi tõlgendanud erineval viisil.

Raamat annab ülevaate kõige intriigerivamatest sajanditetagustest surma ja teispoosusega seostuvatest mõistatustest. Põhjalikumalt käsitletakse rohkem kui 35 juhtumit.

Praegu meie valduses olev teave on nagu piltmõistatus, mille tükki kokkupanemiseks on vaja läinud vaevarikaid arheoloogilisi väljakaevamisi, põhjalikke ajaloolaseid teadmisi ja kõrgtehnoloogilist teaduslikku analüüsi.

Erinevaid kultuure käsitledes heidab raamat valgust paljude rahvaste uskumustele, kommetele, lootustele ja hirmudele – alates germaanlastest ja keldi sõdalastest ning lõpetades muistse Hiina keisridünastiatega. Põnev ja teaberikas, suurepärase fotodega raamat aitab meid lähemale teispoosusega seostuvate mõistatuste lahendamisele.

Rein Helme suurteos Vene väejuhist

Peeter Helme

Vene väejuht Michael Andreas Barclay de Tolly (1761–1818) on ilmselt kuulsaim Eestiga seotud baltisakslane. Tema teeneks võib lugeda nii Soome liitmist Vene riigiga 1809. aastal kui ka hiilgavat sõjaplaani Napoleoni armee purustamiseks 1812. aastal. Ta oli üks silmapaistvamaid ja edukamaid Napoleoni vastasleeri väepealikke. Sõjaministri ametis olnud Barclay oli Venemaa sõjaasjanduse moderniseerija.

Kõigele sellele vaatamata pole hili-semad põlvned suhtunud marssal Barclay de Tollysse kuigi õiglaselt.

Vene ja Nõukogude, eriti aga stalinliku perioodi ajalookirjutus püüdis tema saavutusi kirjutada vene rahvusest väejuhtide arvele või lihtsalt maha vaikida.

Ka kahe maailmasõja vahelises Eestis ei pööratud suurt tähelepanu Barclay de Tollyle kui Vene keisri teenistuses seisnud baltisakslasele. Läänes aga polnud lihtsalt võimalik uurida kuulsat väejuhi elu ja tegevust piisava põhjalikkusega, sest enamik allikaid paiknes NSV Liidus.

Nõnda ongi Rein Helme üks esimesi ajaloolasi, kes on Barclay de Tollyt kirjutanud teadusliku biograafia.

Eesti ühe parima napoleonisti sulest pärinev raamat põhineb pikaajalisel arhiivitööl nii Eestis kui mujal.

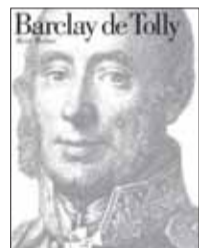
Selle tulemuseks on Napoleoni sõdade ajastust ning tolle perioodi sõjaväelasi, diplomaate ja riigimehi elavate ning värvikatena kirjeldav teos.

Raamat pakub seikluslikke lahingustseene, avab paleentriigide telgitaguseid ning selgitab Barclay, tema kaasvõitlejate ja vastaste mõttemaailma.

Meie ühele kuulsaimale kaasmaalasele pühendatud teos on põnevaks lugemiseks mitte ainult selle ajastu eriteadlastele, vaid ka kõigile ajaloo huvilistele.

See on maailma ajalugu kohalikuga siduv ja kaasahaaravalt kirjutatud uurimus. Illustratsioonideks on kasutatud lahinguplaane, portreid Ermitaži Sõjagaleriist ning gravüüre Eesti muuseumidest ja autori erakogust.

21. veebruaril toimub
Johan Laidoneri muuseumis
Rein Helme (21. II 1954 – 31. XII 2003)
mälestuskonverents.

Kindralfeldmarssal Barclay de Tolly

Rein Helme
Kujundanud
Andres Tali
480 lk, kõva köide

“Kindralfeldmarssal Barclay de Tolly”, G. Dawe maal 1829. aastast. Ermitaži Sõjagalerii.

KOOLIBRI

www.koolibri.ee

Kompleksivabalt ja elutervelt

Karel Viotti

“Vahva raamatu” toimetaja

Matt Whyman on inglase, keda Suurbritannias teatakse eelkõige tüdrukuteajakirja Bliss ja noorteebebi AOL lugejakirjade vastajana, aga ta on tuntud ka suhtlemis- ja teismeliste probleemide avameelse käsitlejana.

2002. aastal ilmus tema sulest raamat poistele, mis sai 2004. aastal järje. Kirjastus Koolibri tõlkis ja andis välja raamatu “XY” alapealkirjaga “Raamat poistele ehk teekond poisist meheks” 2005. aastal ning selle järg, samuti pealkirjaga “XY”, kuid alapealkirjaga “Sada nõuannet, mida poisid teada tahavad”, ilmub veebruaril lõpus.

Mõlemad raamatud on suunatud peamiselt murdeas poistele, aga see ei ole kuigi range piirang, sest elutarkust ja asjalikke soovitusi jagatakse nendes raamatutes igas vanuses noorukitele. Teemade ring on lai, hõlmates kõiki eluvaldkondi ja situatsioone, millesse poisid aeg-ajalt vältimatult satuvad: alates nahahooldusest ja suhetest perekonnaga, lõpetades sellega, mida võib lühidalt väljendada *sex, drugs & rock'n'roll*. Aga Whyman ei ole moraallilugeja. Ta ei keela ega käsi. Raamatud on ta kirjutanud selleks, et valgustada neid küsimusi, mis kõikide poiste

päid vaevavad, kuid millega ema poole pöörduda võib olla piinlik.

“Raamat poistele ehk teekond poisist meheks” annab lühiülevaate puberteediea kehalistest muutustest ning nõuandeid näiteks habemeajamise või vinnidest vabanemise kohta.

Raamatus on juttu seksist ja seksuaalsusest; narkootikumidest, suhtlemisest ja kõigest muust, millega poistel tegemist.

Ja muidugi on üks olulisemaid selle raamatu motosid “tunne oma keha”, sest maailma tunnetamine algab eelkõige iseenda tunnetamisega; et elada kompleksivabalt ja elutervelt, peab noor mees oma keha tundma, mitte hābenema.

“Sada nõuannet, mida poisid teada tahavad” on teemade rohkuse ja avameelsuse poolest sama rikas kui tema eelkäija, kuid selles raamatus annab autor mitmekülgset nõu juba konkreetsete situatsioonide ja probleemide lahendamiseks. Lahendust nõudvaid probleeme ja olukordi on täpselt sada, kuid võimalikke lahendusi, mida autor välja pakub, on palju rohkem.

Elus tuleb tihti ette olukordi, mida vanematega ega sõpradega jagada ei taha: kas masturbeerimine on hea või halb, kuidas vabaneda halvast hingeõhust? Samas õpetab autor vaatama oma probleemidest kaugemale, rääkides vastassoost, tänavatel toimuvast ja muust.

XY. Raamat poistele ehk teekond poisist meheks

Matt Whyman
Tõlkinud
Urmas Kaldmaa
160 lk, pehme köide

XY. Sada nõuannet, mida poisid teada tahavad

Matt Whyman
Tõlkinud Kaia Nurk
144 lk, pehme köide

ilmunud

Pilatese harjutusi

Kellina Stewart
96 lk, pehme köide

Autor tutvustab Eestiski väga populaarseks saanud treeningut, mis põhineb Joseph Pilatese tehnikal – sügaval hingamisel, süvalihaste aktiveerimisel, korsetilihaste tugevdamisel. Pilates annab regulaarsel harjutamisel hea rühi, nõtkuse ja tasakaalustatud kehatunnetuse.

Suurbritannia ühe juhtiva Pilatese meetodiga tegeleva treeneri koostatud raamatus on ära toodud 30 kõige lihtsamat selle treeningusüsteemi harjutust, mis aitavad keha arendada ja vormida. Harjutused ei nõua erilist varustust ning programm sobib kõigile, sõltumata vanusest või füüsilisest vormist.

Õpeta mind seda ise tegema

Maja Pitamic
176 lk, pehme köide

See on raamat, mis annab praktilisi juhiseid kolme- kuni viieaastaste laste vanematele, aitab lastel omandada olulisi elulisi oskusi ja avardab maailma.

Raamat põhineb Montessori võtmeprintsibil – õppimisel kogemuse kaudu. “Õpeta mind seda ise tegema” näitab lihtsaid võtteid ja tegevusi lapse meelte, koordineerimise, keeleliste oskuste, arvutaja ja teadushuvide arendamiseks.

Viikingid. Igapäevaelu

Neil Grant
46 lk, värviline, kõva köide
sari “Ajalugu avastamas”

Kirjalikke ülestähendusi hakkasid viikingid tegema suhteliselt hilja, mistõttu meie teadmised nende elust põhinevad peamiselt teiste üleskirjutustel, samuti arheoloogilistel andmetel.

Me ei tea tänini, mis põhjustel asusid nad oma retkedele, mis kandsid nad Põhja-Ameerika randadest Aasia ääremaadani. Üks põhjus oli ilmselt maa-puudus, teine – rivaalitsevate pealike võitlus, millest võrsus kuningavõim. Kolmas põhjus oli kindlasti seiklusjanna.

Sarja “Ajalugu avastamas” kuuluvad omanäolised kilest vahelehtedega ajalooramatud. Varem on ilmunud “Keldid”, “Vana-Araabia”, “Vana-Egiptus”, “Vana-Kreeka” ja “Esiäeg”.